

Відгук офіційного опонента,
кандидата педагогічних наук, доцента, завідувача кафедри викладання
другої іноземної мови Запорізького національного університету
Каніболоцької Ольги Анатоліївни
на дисертаційну роботу Василюк Олени Михайлівни
«Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів
іноземної мови засобами цифрових технологій», подану на здобуття ступеня
доктора філософії (PhD) у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за
спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність обраної теми. Стрімкі зміни у соціально-політичній сфері, економічні кризи, фінансові труднощі, глобальні екологічні проблеми, погіршення стану здоров'я та зниження працездатності населення роблять надзвичайно актуальним питання збереження та розвитку фізичного й духовного здоров'я молодого покоління України. В сучасному динамічному світі здоров'я стає не просто цінністю, а й необхідною умовою для успішного життя та діяльності. Це стосується й викладачів іноземної мови, адже їхня професія пов'язана з постійним стресом, навантаженнями та відповідальністю. Одними із ключових компетентностей педагогічних працівників є соціальна, загальнокультурна, здоров'язбережувальна (методики та технології збереження фізичного, психічного, соціального і духовного особистого здоров'я та здоров'я учнів; навички організації здорового способу життя, гармонізації професійної діяльності та відпочинку тощо) та ін. Актуальність дослідження відповідає сучасним світовим вимогам щодо глобальних цілей сталого розвитку до 2030; Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки щодо модернізації структури, змісту й організації освіти на засадах компетентнісного підходу, переорієнтації змісту освіти на цілі сталого розвитку. Це, своєю чергою, і зумовлює важливість оновлення підходів до професійної підготовки майбутніх викладачів іноземної мови, особливо щодо формування у них здоров'язбережувальної компетентності сучасними засобами.

Аналіз категоріального апарату та змісту дослідження засвідчив, що дисертація відповідає паспорту спеціальності «Професійна освіта (за спеціалізаціями)».

Професійна освіта зазнає постійних змін відповідно до запитів і розвитку сучасного суспільства. Отже, дослідження Василюк Олени Михайлівни як наукове узагальнення практичного досвіду щодо професійної підготовки майбутнього викладача іноземної мови засобами цифрових технологій становить науково-практичну цінність і є актуальним та перспективним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність.

Актуальність досліджуваної проблеми, стан її вивчення одержали в дисертації достатнє обґрунтування, аргументацію і конкретизацію. Чітко сформульовано мету, визначено конкретні завдання дослідження.

Висока наукова обґрунтованість та достовірність результатів дослідження Василюк О.М. підтверджуються використанням адекватної та оптимальної дослідницької методології, що включає в себе застосування сучасних методів дослідження, які відповідають цілям і завданням дослідження; системним аналізом теоретичного матеріалу із глибоким розумінням теми дослідження, актуальних наукових розробок у цій галузі; комплексним застосуванням теоретичних, емпіричних і статистичних методів дослідження, що дозволяє отримати всебічні та достовірні дані, які підтверджують результати дослідження; значною базою використаних джерел, які включають широкий спектр наукових праць, монографій, законодавчих і нормативно-методичних документів (274 найменування, з яких 43 – іноземною мовою); можливістю впровадження отриманого педагогічного досвіду у вітчизняних закладах освіти, що підтверджено власними результатами дослідження (12 праць) та трьома довідками про впровадження дослідження.

Структура дисертаційного дослідження є логічною і послідовною, переконливою. Кожна частина роботи спрямована на досягнення визначеної мети і реалізацію основних завдань дослідження. Логічний план роботи, викладений лаконічно й послідовно, демонструє всебічний підхід до вирішення поставленої проблеми, охоплюючи теоретичні, методологічні та методичні аспекти. Важливі теоретичні аспекти, представлені авторкою, проілюстровані змістовними таблицями, якісно виконаними рисунками, а також чіткими висновками. Структура дисертації включає вступ, два розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел і додатки.

У першому розділі – «Теоретико-методологічні засади проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій» (С. 41-119) – представлено результати теоретичного аналізу досліджуваної проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій. Авторка розглядає теоретичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій (С. 41-68). Під час аналізу авторка виділяє базові поняття дослідження та об'єднує їх у три групи, а саме: 1) поняття теоретико-методологічних засад формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій; 2) поняття про сутність процесу формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови; 3) поняття про сутність формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій.

Аналізуючи сучасний стан зацікавленості суспільства проблемами здоров'язбереження, дисертантка переконана, що ефективна професійна діяльність викладача іноземної мови неможлива без знань психолого-педагогічних основ здоров'язбережувальної діяльності, без усебічної поінформованості та компетентності у питаннях, що пов'язані зі здоров'ям у житті та професійній діяльності, без усвідомлення важливості й цінності особистого здоров'я та здоров'я здобувачів освіти. В роботі констатовано, що питання теорії та методики професійної педагогічної освіти й педагогічної діяльності, компетентнісного підходу, професійної підготовки майбутніх викладачів іноземної мови, застосування цифрових технологій, здоров'язбереження загалом та його окремих аспектів, формування здоров'язбережувальної компетентності у процесі навчання в закладах освіти різних рівнів у науковій думці розроблені достатньо добре й розглядаються з різних позицій (С. 68-92). Ці дослідження формують міцне теоретико-методологічне та практичне підґрунтя для наукових розвідок і вирішення поставлених завдань. Проте проблемам формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови та використання з цією метою цифрових технологій приділено недостатньо уваги. Авторка наголошує, що така ситуація має об'єктивні причини, але потребує виправлення з урахуванням тих життєвих викликів і загроз здоров'ю як здобувачів освіти, так і педагогічних і науково-педагогічних працівників, які постали з 2020 року.

Василюк О.М. стверджує (С. 93), що у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів іноземної мови необхідно забезпечити формування в них здоров'язбережувальної компетентності на рівні, достатньому для підтримки власного здоров'я, консультування здобувачів освіти з питань здоров'язбереження, проведення роз'яснювальної роботи тощо. В рамках дослідження формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій розглядається як система навчально-виховних впливів, які здійснюються у процесі професійної підготовки здобувачів вищої освіти, передбачають використання різноманітних цифрових технологій та оновлення змісту навчальних дисциплін філологічного циклу для посилення здоров'язбережувальної компоненти змісту освіти, спрямовані на формування в них потреб і ціннісних орієнтирів щодо здоров'язбереження, мотивації здорового способу життя та здоров'язбережувальної діяльності (С. 104-105).

Дисертантка доходить висновку, що важливим складником професійної компетентності сучасного викладача іноземної мови є здоров'язбережувальна компетентність, що передбачає, зокрема, розуміння цінності та відповідального ставлення до здоров'я, наявність потреби піклуватися про власне здоров'я, а також здатностей у процесі викладання іноземної мови організовувати здоров'язбережувальну діяльність здобувачів освіти, поширювати знання з відповідних питань, мотивувати здобувачів

освіти до ведення здорового способу життя, використовуючи з цією метою цифрові технології (С.115). У процесі аналізу теоретичних і практичних аспектів досліджуваної проблеми визначено межі поняття «майбутній викладач іноземної мови», групи професійних умінь, необхідних для здійснення викладацької діяльності, сформульовано поняття «здоров'язбережувальна компетентність викладача іноземної мови», схарактеризовано сутність її формування засобами цифрових технологій, виокремлено компоненти здоров'язбережувальної компетентності викладача іноземної мови та визначено критерії, рівні та показники її сформованості у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти. У структурі здоров'язбережувальної компетентності викладача іноземної мови виділено ціннісно-мотиваційний, когнітивний, гносеологічний, діяльнісний, комунікативний та рефлексивний компоненти, а для оцінки сформованості в майбутніх викладачів іноземної мови здоров'язбережувальної компетентності за обраними критеріями запропоновано виокремлювати п'ять рівнів (низький, критичний, середній, достатній, високий), для кожного з яких сформульовано відповідні показники.

У другому розділі – «Розробка педагогічної технології формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій та експериментальна перевірка її ефективності» (С. 120-224) – авторка презентує результати дослідно-експериментальної роботи, яка була проведена з метою вирішення обраної наукової проблеми та подолання наявних суперечностей. У роботі на базі теоретичного аналізу понять «технологія», «педагогічна технологія» та «компоненти педагогічної технології» обґрунтовано педагогічні технології саме для формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій. Авторкою спроектовано структуру педагогічної технології, що включає концептуальну основу, змістовий компонент, процесуальний компонент.

У другому розділі також розглянуто інноваційний зміст дисциплін філологічного циклу формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови (С. 138-150) і презентовано введення тематики здоров'язбереження до змісту обов'язкових освітніх компонентів, передбачених навчальним планом. Але дисертантка робить висновок, що додавання лише тематики недостатньо ефективно, оскільки не забезпечує повною мірою формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови. Відтак виникає нагальна потреба в розробці нового курсу «Оздоровчий самоменеджмент для педагогів (Wellness Self-Management for Educators)».

Зважаючи на складність і багатоаспектність процесу формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови, авторка обґрунтувала доцільність використання цифрових технологій у цьому процесі, розробивши наповнення запропонованого курсу (С. 159-171).

Звертає на себе увагу той факт, що у процесі реалізації та експериментальної перевірки ефективності педагогічної технології формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій дисертанткою запроваджено широкий спектр засобів діагностування (С. 175-176).

Результати експериментальної перевірки сформованості компонентів здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови дали змогу стверджувати про їх ефективність, що підтверджено отриманою статистично значущою різницею коефіцієнтів сформованості компонентів здоров'язбережувальної компетентності студентів обох експериментальних груп за результатами констатувального й контрольного вимірювань.

Наукова новизна результатів дослідження. Дослідження Василюк Олени Михайлівни містить сучасні, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати в сукупності розв'язують важливу науково-прикладну проблему підготовки компетентного викладача іноземної мови в сучасному інформаційному суспільстві.

Позитивні здобутки для педагогічної науки ґрунтуються на тому, що дисертанткою вперше обґрунтовано та розроблено педагогічну технологію формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій; обґрунтовано та розроблено підходи до вдосконалення процесу формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови (створення інноваційного змісту для дисциплін філологічного циклу з метою формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови; застосування цифрових технологій у процесі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови); виокремлено компоненти здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, гносеологічний, діяльнісний, комунікативний, рефлексивний), визначено критерії (рівень усвідомлення цінності здоров'я, вмотивованість до здорового способу життя та підтримання власного здоров'я та здоров'я здобувачів освіти в ситуаціях професійної діяльності; рівень володіння іншомовною лексикою, що стосується сфери здоров'язбереження; рівень сформованості умінь отримувати нові знання в цій сфері та застосовувати їх на практиці, зокрема з використанням цифрових технологій; рівень сформованості умінь організовувати комунікацію іноземною мовою з питань здоров'язбереження; рівень сформованості умінь аналізувати здоров'язбережувальні аспекти власної професійної діяльності та особистого життя), рівні (низький, критичний, середній, достатній, високий) та показники її сформованості; уточнено й конкретизовано сутність понять «майбутні викладачі іноземної мови», «здоров'язбережувальна компетентність викладача іноземної мови», «формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної

мови засобами цифрових технологій», «педагогічна технологія формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій». Окрім того, набули подальшого розвитку сучасні форми і методи навчання, спрямовані на формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій.

Значущість результатів дослідження для науки й практики та можливі шляхи їх використання.

Для педагогічної науки значення одержаних результатів визначається тим, що обґрунтовані в дисертаційному дослідженні положення та узагальнення можна використати:

- у процесі застосування інноваційного змісту дисциплін філологічного циклу;

- під час розробки рекомендацій щодо застосування цифрових технологій для формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови;

- у рамках діагностичного мінімуму «Оцінка сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутнього викладача іноземної мови», призначеного для здійснення моніторингу формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови; програми тренінгу «Використання платформи Canva у професійній діяльності викладача іноземних мов»; вибіркового освітнього компонента «Оздоровчий самоменеджмент для педагогів (Wellness Self-Management for Educators)»;

- у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів іноземної мови за освітніми програмами другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальностей 014.02 Середня освіта (Мова і література) та 035 Філологія з метою формування в них здоров'язбережувальної компетентності, а також у системі підвищення кваліфікації та перепідготовки, неформальної освіти та самоосвіти викладачів і вчителів іноземної мови.

Академічна доброчесність та повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих працях. Наукові результати дисертації висвітлено в 12 працях, з яких 10 одноосібні. Серед них 1 стаття у фаховому науковому виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science, 4 статті у фахових наукових виданнях України, 7 тез доповідей у збірниках матеріалів наукових конференцій. Матеріали дисертації пройшли достатню апробацію.

Публікації віддзеркалюють основний зміст дисертації, її структурних підрозділів. Звертає також на себе увагу висока публікаційна активність, загальний високий рівень публікацій, а також географія апробації та впровадження матеріалів дослідження Василюк Олени Михайлівни.

Оцінка змісту дисертації та її завершеності. Чинним нормативним вимогам відповідає структура дисертації, яка включає в себе анотацію українською та англійською мовами, вступ, два розділи, висновки до

розділів, загальні висновки, список використаних джерел і 8 додатків (на 43 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 307 сторінок, з яких 204 – основний текст. Дисертацію проілюстровано 38 таблицями та 24 рисунками, кожен з яких, підкреслимо, виконаний на високому науковому й технічному рівні, є змістовним візуальним і символічним узагальненням поставленої та розв'язаної проблеми.

Дисертаційне дослідження логічно й послідовно структуровано, спрямовано на досягнення окресленої мети та вирішення поставлених завдань. Варто відзначити добре розроблений методологічний підхід дослідження, чіткий опис наукової новизни та практичної значущості, а також збалансованість між розділами і підрозділами тексту. Висновки й узагальнення дисертаційної роботи вражають своєю лаконічністю, а додатки вирізняються змістовністю та значущістю.

Робота написана грамотно, з дотриманням наукового стилю викладу, з належним використанням понятійно-категоріального апарату. Дисертаційна робота Василюк Олени Михайлівни є самостійним завершеним науковим дослідженням, результати якого становлять наукову новизну, теоретичну та практичну цінність і свідчать про наукову зрілість авторки.

Дискусійні положення та зауваження до місту дисертації. Загалом, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, варто окреслити низку дискусійних положень і висловити побажання до змісту роботи.

1. Серед провідних технологій іншомовного навчання та формування професійної комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови важливе місце займає технологія інтегрованого оволодіння мовою та змістом навчання «CLIL». На нашу думку, було б доцільно врахувати зазначену технологію в контексті формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій, а також розвитку впевненості та відкритості в медичному спілкуванні, сприймаючи медичну термінологію як частину академічної та професійної самоідентифікації.

2. На основі аналізу досліджуваної проблеми виявлено суперечності у формуванні здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій (С. 32-33), які актуалізують окреслену проблему. Вважаємо, що в дисертації доречно було б охарактеризувати вплив отриманих результатів дослідження на розв'язання визначених суперечностей.

3. У процесі розробки інноваційного змісту дисциплін філологічного циклу для формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови варто було оновити зміст не лише обов'язкових, а й вибіркових освітніх компонентів.

4. Робота значно виграла б, якби методики, що увійшли до діагностичного мінімуму «Оцінка сформованості здоров'язбережувальної

компетентності майбутнього викладача іноземної мови», були подані англійською мовою.

5. Професійно орієнтована цінність дисертації ще більше б зросла, якби авторка продемонструвала варіативний та компаративний підходи до наповнення змісту формування дорів'язбережувальної компетентності. Наприклад, не тільки для викладача іноземної мови закладу вищої освіти, а й для вчителя іноземної мови, оскільки освітньо-професійна програма «Мова та література (англійська). Медіакомунікації у міжнародних відносинах» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки (ЗВО «Університет імені Альфреда Нобеля» від 25 квітня 2023 р., протокол №4) дає вагомий спектр придатності до працевлаштування.

Загальний висновок. Висловлені зауваження та побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку здійсненого наукового дослідження. Вважаємо, що дисертація на тему «Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій» є завершеною самостійною науковою роботою, яка містить нові аргументовані результати в галузі професійної освіти і за актуальністю, змістом, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, достовірністю та практичним значенням відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., а його автор Василюк Олена Михайлівна заслуговує за результатами публічного захисту на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри викладання другої іноземної мови
Запорізького національного університету

 О. А. Каніболоцька

Підпис Каніболоцької О. А. засвідчує
перший проректор
Запорізького національного університету
доктор юридичних наук, професор

 О.Г. Бондар

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 15:54:54 25.05.2024

Назва файлу з підписом: відгук.pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 1.4 МБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: відгук.pdf
Розмір файлу без підпису: 1.4 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: КАНІБОЛОЦЬКА ОЛЬГА АНАТОЛІЇВНА
П.І.Б.: КАНІБОЛОЦЬКА ОЛЬГА АНАТОЛІЇВНА
Країна: Україна
РНОКПП: 2987101924
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 15:54:46
25.05.2024
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000203D330126881F05
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2024.04.15 13:00